

PANDEMİ

KOŞULLARINDA EĞİTİM GERÇEKLERİ

TÜRKİYE'DE OKULLAR NEDEN VE NASIL AÇILMALI?

21 ARALIK 2020

Okul öncesi eğitimin ve ilkokulların kapalı kalması salgın kontrolüne fayda sağlamıyor, çocuklara, kadınlara, ailelere, öğretmenlere ve topluma zarar veriyorsa, bu tablo Türkiye'de neden tartışmaya açılmıyor?

KÜNYE

Bu rapor konuyla ilgili tüm paydaşların görüşüne sunulmak üzere Dr. Tomris Cesuroğlu ve Dr. Aysuda Kölemen tarafından hazırlanmıştır.

Tomris Cesuroğlu - Tıp ve bilim doktoru. Akademisyen, Amsterdam VU Üniversitesi, Amsterdam, Hollanda.
T.cesuroglu@vu.nl

Aysuda Kölemen - Siyaset bilimi doktoru. Akademisyen, Bard College Berlin Üniversitesi, Berlin, Almanya.
A.kolemen@berlin.bard.edu

ÖZET

Pandemi süresince yüz binlerce vakanın verisi üzerinde yapılan araştırmalar ve üst analizler bize şunları göstermektedir: Okul öncesi ve ilkokul yaş grubu COVID-19 için risk altında değildir; COVID-19'un yayılması için toplumda ciddi bir risk yaratmamaktadır. Okullarda öğrencilerle bir araya gelmek öğretmenler için ek risk yaratmamaktadır. Okulların kapalı kalması çocukların ruhsal, sosyal ve bedensel sağlığını son derece olumsuz bir şekilde etkilemekte, zihinsel, sosyal ve bedensel gelişimlerinde geri dönüşü olmayan kayıplara yol açmaktadır. Ayrıca bu yaş grubunun eğitimden mahrum bırakılması toplumsal eşitsizlikleri çok ciddi bir şekilde artırmaktadır. En çok etkilenen gruplar uzaktan eğitimden de faydalanamayan yoksul çocuklar, azınlıklar, göçmenler, ya da özel eğitime ihtiyaç duyanlardır. Okulların kapalı olması kadın istihdamını azaltmakta ve kadın haklarında gerilemeye yol açmaktadır. Bütün bu kayıpların telafisi çok güçtür.

Bütün bunları göz önünde bulunduran Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu UNICEF ve Avrupa Hastalık Kontrol ve Önleme Dairesi ECDC gibi kurumlar özellikle ilkokulların eğitime açılması ve kapanmaması için çağrılarda bulunmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokulların eğitime açılmasına en büyük engellerden biri 'alınması gereken önlemler'in devlet tarafından alınmadığı argümanıdır. Ancak dünyadaki önerilere ve örneklerle bakıldığında bu yaş grubu için alınması gereken önlemlerin çok basit olduğu görülür. Öncelikle, yetişkinlerin bir araya geldiği iş yerlerinde alınması gereken tüm önlemler elbette okullarda da alınmalıdır. Buna ek olarak ilkokul çocuklarının maske takması, sınıf mevcudunun 25-30'un altında tutulması ve pencerelerin düzenli olarak açılarak sınıfların havalandırılması gibi basit ve Türkiye'deki okulların çok büyük kısmında kolaylıkla alınabilecek önlemler büyük oranda yeterlidir.

Okul öncesi eğitimin ve ilkokulun kapalı kalması salgın kontrolüne fayda sağlamıyor, çocuklara, kadınlara, ailelere, öğretmenlere ve topluma zarar veriyorsa, bu tablo Türkiye'de neden tartışmaya açılmadı?

Çok sayıda paydaşla yaptığımız görüşmeler ve incelediğimiz veri ve bilgiler ışığında bu sorunun cevabı bizce okulların kapalı kalmasının ekonomi politikasındadır. Okulların kapanmalarından kimlerin kazancı ve zararı olduğu masaya yatırılmalıdır. İçinde bulunduğumuz durum kayıtlarını ve gelirlerini garantilemiş dev özel okul zincirlerinin masraflarını azaltmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın da bu durumda masrafları ciddi bir şekilde azalmış durumda. Güçlü pozisyondaki bu paydaşlar okulların kapalı kalmasından bir zarara uğramamakta. Okulların kapanmasından en çok zarar gören ise toplumun en zayıf ve en az temsil edilen dezavantajlı grupları: çocuklar, kadınlar, aileler ve özellikle de bunların orta ve düşük gelir düzeyinde yaşayanları. Güç ilişkilerindeki bu eşitsizlik bizce okulların kapalı kalmasının kök sebebidir.

Örgün eğitimin durdurulması bir halk sağlığı sorunudur ve salgının etkileri tartışılırken eğitimden mahrum kalmanın zararlarının hesaba katılması gerekmektedir. Tavsiyemiz okul öncesi kurumların ve ilkokulların ivedilikle açılması, ortaokul ve liselerin açılması için de acilen çalışmalara başlanmasıdır. Tartışılması gereken şey okulların açılıp açılmaması değil, okulların açılması ve çocukların ev hapsinin sonlandırılması için gerekenlerin en kısa sürede nasıl yapılacağıdır.

Bu bilgilendirme dokümanında okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokulların COVID-19 pandemisi süresince neden ve nasıl açık olması gerektiğine dair veri, bilgi ve değerlendirmeler sunulmuştur. Bu raporda 'okullar' olarak ele alınan öğretim kurumları öncelikle okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullar, daha sonra ise ortaokullardır. 15 yaş üzeri gençler, yani liseler ve üniversiteler, raporun kapsamı dışında olup ayrıca bir değerlendirme gerektirmektedir.

ANAHTAR HUSUSLAR

Okul öncesi eğitim kurumların ve ilkokulların kapalı kalması çocukları COVID-19'dan korumamaktadır, toplumda COVID-19'un yayılımını azaltmamaktadır. Okullarda öğrencilerle bir araya gelmek öğretmenler için ek risk yaratmamaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullar acilen eğitime açılmalıdır. Dünya'nın kabul gören bütün sağlık otoriteleri (Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Dairesi (ECDC) ve ABD Hastalık Önleme ve Kontrol Dairesi (CDC)) ve çocuk hakları ve sağlığı ile ilgilenen ana kurum olan Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu UNICEF bu konuda hemfikirdir.

Okul öncesi kurumlar ve ilkokullarda alınması gereken önlemler basittir, iddia edildiği gibi yatırım gerektirmemektedir. Yetişkinlerin bir araya geldiği iş yerlerinde yapılması gerekenler ile neredeyse aynıdır. Buna ek olarak ilkokul çocuklarının maske takması, sınıf mevcudunun 25-30'un altında tutulması ve pencerelerin düzenli olarak açılarak sınıfların havalandırılması gibi basit önlemler yeterlidir.

Örgün eğitimin durdurulması bir halk sağlığı sorunudur ve salgının etkileri tartışılırken eğitiminden mahrum kalmanın zararlarının hesaba katılması gerekmektedir. Okul öncesi kurumların ve ilkokulların ivedilikle açılması, ortaokul ve liselerin açılması için de acilen çalışmalara başlanması gereklidir. Tartışılması gereken şey okulların açılıp açılmaması değil, okulların yüz yüze eğitime açılması ve çocukların ev hapsinin sonlandırılması için gereken düzenlemelerin en kısa sürede nasıl yapılacağıdır.

Okul öncesi kurumların ve ilkokulların kapalı kalması kısa, orta ve uzun vadede

- Çocuklara
- Kadınlara
- Ailelere
- Öğretmenlere
- Topluma büyük zarar vermektedir.

İlerleyen sayfalarda bu argümanların dayandığı veri ve bilgi temelleri sunulmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi istenmesi durumunda her başlık ayrı bir ek rapor olarak sunulabilir.

ÇOCUKLAR COVID-19 NEDENİYLE TEHLİKEDE DEĞİLER; TOPLUMDA YAYILMA İÇİN TEHLİKELİ DEĞİLLER.

Büyük toplum tabanlı çalışmalar ve dünyanın farklı kıtalarından farklı ülkelerinden gelen yüz binlerce vakanın verisinin sentezlenmesi ile ulaşılan sonuçlar tutarlı bir şekilde bize üç şeyi göstermektedir:

1. Çocukların COVID-19'a yakalanma riskleri yaşla birlikte azalmaktadır.
2. Çocuklar COVID'e yakalandığında ciddi sağlık riskleri ve hayatını kaybetme ihtimali çok düşüktür.
3. Çocuklar hastalığa yakalansa dahi çocukların bulaştırıcılığı yetişkinlere göre daha düşüktür.

1. Çocukların COVID-19'a yakalanma riskleri yaşla birlikte azalmaktadır.

COVID-19 pozitif birisi ile temas eden 20 yaş altındaki çocuk ve gençlerin hastalığa yakalanma ihtimali, pozitif birisi ile temas eden yetişkinlerin yarısı ila dörtte biri kadardır.^{1,2,3,4}

2. Çocuklar COVID'e yakalandığında ciddi sağlık riskleri ve hayatını kaybetme ihtimali çok düşüktür.

Ölüm riski yaşla birlikte logaritmik olarak azalmaktadır.⁵ 0-15 yaş grubunda bir çocuk COVID'e yakalandığında hayatını kaybetme riski yüz binde birdir.^{6,7} Türkiye'de bu yaş grubunda bir çocuğun trafik kazası nedeniyle hayatını kaybetme ihtimali bundan daha yüksektir.⁸ COVID-19'a bağlı genç ölümlerin %90'ından fazlasının bilinen ciddi hastalıkları vardır.² Yani alta yatan ciddi bir hastalığı olmayan çocukların COVID'e yakalanmaları durumunda hayatını kaybetme ihtimali bir milyonda birdir. Somut bir ülke örneği üzerinden konuşursak, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 9 ayda 15 milyondan fazla insan COVID'e yakalandı, bunlardan 280 bini kaybedildi. Buna rağmen 18 yaş altında hastalığa 1,3 milyon çocuk yakalandı ve bunların sadece 184'ü kaybedildi.⁹ 2018-2019 kışında ABD'de influenza (mevsimsel grip) nedeniyle hayatını kaybeden çocukların sayısı bunun üç katıdır.¹⁰

Çocukların hastalığı daha az ve daha hafif geçirmesinin olası sebepleri¹¹

Çocukların solunum yolunda yetişkinlere göre daha az ACE reseptörü var ve korona virüs yolundaki ACE reseptörlerine tutunarak vücuda giriş yapmaktadır. Çocukların sıklıkla geçirdiği sıradan soğuk algınlıkları da (çapraz hümmoral bağışıklık ve hüresel bağışıklık sebebi ile) bağışıklık sistemini COVID'e karşı antrenmanlı yapmaktadır. Bağışıklık sisteminde alerjik reaksiyonlarından sorumlu iki mekanizmanın (Th2 T yardımcı hücreleri ve kanda eozinofiller) çocukların hastalığı daha hafif geçirmesine yardımcı olabileceğine dair de veriler bulunmaktadır. Son olarak, çocuklar genel olarak daha az sitokin ürettikleri için 'sitokin fırtınasına' girme ihtimalleri azalmaktadır.

3. Çocuklar hastalığa yakalansa dahi bulaştırıcılıkları yetişkinlere göre daha düşüktür.

Buna işaret eden önemli çalışmalar bulunmaktadır.^{12,13,14,15} 6 yaş altı için hastalığa yakalanma ve bulaştırma riski çok çok düşük iken, 6-12 yaş için oldukça düşüktür. 12 yaşından üstü gençlerin hastalığa yakalanma riski yetişkinlerden düşük olsa da yetişkinler kadar bulaştırıcı hale gelmektedirler. Küçük çocukların neden daha az bulaştırıcı olduğu henüz tam bilinmese de bu durum çocukların daha az semptomatik olmaları ile açıklanabilir. Çünkü temaslı izleme çalışmalarında indeks vakaların ciddiyeti arttıkça bulaştırma ihtimalinin arttığı bulunmuştur.¹⁶

Dünyanın dört bir tarafından toplanan bilgilerin ve verilerin aynı yönde olması, bu durumun ülkenin şartlarından değil, çocukların ve virüsün biyolojik özelliklerinden kaynaklandığına işaret etmektedir. Çocukların bulaştırıcılığının yetişkinlerin yarısı olduğunu virüs genomundaki değişiklikleri takip ederek şüphe götürmeyecek şekilde gösteren toplum tabanlı bir çalışmanın geçtiğimiz günlerde İzlanda'da tamamlandığı haberi verilmiş; ancak bu çalışma henüz yayınlanmamıştır.¹⁷

Okullar bu salgında salgının ana yayılma merkezi değildir ve okullarda görülen vakalar toplumdaki yayılmanın bir yansımasından ibarettir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI VE İLK OKULLAR COVID-19'UN TOPLUMDA YAYILMASINA SEBEP OLMUYOR.

COVID-19 pandemisinin ilk aylarında vaka görülmeye başlanan neredeyse her ülkenin ilk refleksi okulları kapatmak olmuştur. Virüs hakkında çok az bilgiye sahip olunan bu dönemde, SARS-CoV-2 virüsünün diğer soğuk algınlığı ve mevsimsel grip virüsleri gibi çocuklar aracılığı ile yayılmasından ve çocukların hastalığı okuldan eve taşınmasından endişe edilmesi nedeniyle, bu yerinde bir önlem olmuştur. Ancak ilerleyen aylarda çocukların hastalığa yakalanması ve bulaştırıcılığı konusundaki veriler netleşmeye başladığında, başta Avrupa, kısmen de Asya ve Amerika'da okullar önce sıkı, daha sonra ise giderek gevşetilen tedbirlerle açılmaya başlanmıştır. Mayıs-Haziran aylarına gelindiğinde gelişmiş ülkelerin tamamına yakınında okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarda yüz yüze eğitime büyük oranda devam edilmiştir. Ne yazık ki o aylarda Türkiye'de çocukları okula göndermemenin ötesinde, çocuklara yönelik sokağa çıkma yasakları uygulanmıştır.

Eylül ayına geldiğimizde de çok şey değişmemiştir. Gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitim ve ilkokullar yüz yüze eğitime devam ederken, Türkiye'de sadece bazı sınıflar Eylül, Ekim ve Kasım'da haftada iki gün olarak açılmıştır. (2020'nin Eylül'ünde sadece anasınıfları ve ilkokul 1. sınıflar açılmıştır. Buna Ekim ayında diğer ilkokul sınıfları ile 8. ve 12. sınıflar eklenmiştir. Son olarak, Kasım başında 5 ve 9. sınıflar açılmıştır. Bütün bu sınıflarda sınıf mevcudu ikiye bölünmüş ve öğrencilere haftada iki gün yüz yüze eğitim verilmiştir.) Ancak bu durum çok uzun sürmemiş, 16 Kasım'da girilen ara tatilden sonra okullar ne yazık ki bir daha açılmamıştır. Bu kararda salgının Türkiye'de hızlanması sebep gösterilmiştir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde geçtiğimiz dokuz ayı kapsayan araştırmalar şunu net bir şekilde göstermektedir: ^{18,19,20,21,22,23,24} Okulların kapanması COVID-19 yayılımını azaltmamakta; açılması ise COVID-19 vakalarını artırmamaktadır. Okullar bu salgında salgının ana yayılma merkezi değildir ve okullarda görülen vakalar toplumdaki yayılmanın bir yansımasından ibarettir.

Yani hastalığı evinden ya da sosyal hayatından kapalı öğrenci ve öğretmenler vardır ancak hastalığın okulda yayılımı çok sınırlı kalmaktadır. Yayılım olduğunda da, bu ağırlıklı olarak öğretmenden öğretmene bulaşma şeklinde gerçekleşmektedir. Öğrenciden öğrenciye bulaşma ise çok nadir görülmektedir.¹⁹

Çocuklara bakım verenler kişiler mesleklerinden dolayı ek bir risk altında değildir.^{25,31} Onlar da toplumdaki diğer yetişkinler gibi ağırlıklı olarak virüsü yetişkinlerden almakta ve yine yetişkinlere bulaştırmaktadırlar.

Son olarak, çocukları okula göndermemek onları COVID-19'dan korumamaktadır. Okulların açık olduğu ülkelerde hastalığa yakalanan çocukların büyük kısmının hastalığı akranlarından ya da yetişkinlerden değil, evlerindeki bir yetişkinden ya da restoran, düğün, vb. diğer kalabalık ortamlardan aldığı görülmüştür.^{31,19,26} Yani çocuklar okullarda başka çocuklarla birlikte evlerinde ve diğer yetişkinlerle olduklarından daha güvencedirler.

Bütün bu bulgulara dayanarak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Avrupa Bölgesi^{27,28,29} ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF^{21,30} okulların, özellikle de ilkokulların kapanmaması, kapalı olanların açılması için çağrılar yapmaktadır. Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi ECDC³¹ önerileri de bu yöndedir.

OKUL ÖNCESİ VE İLKOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLAR OKULDAN UZAKTA KALDIKLARINDA

Zeka Gelişimi ile Fiziksel ve Sosyal Gelişim Açısından Telifisi Olmayan Kayıplara Uğramaktadırlar ve Sağlıkları Bozulmaktadır.

Çocuklarda nörolojik, psikolojik ve sosyal gelişim, birbirleriyle ve çevresel faktörlerle yoğun etkileşim halinde ilerleyen, yoğun nörolojik yapı ve yıkım süreçleri ile karakterizedir. Her yaş grubu farklı kritik gelişimsel pencerelere ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle pandemi nedeniyle okulların kapatılmasının çocuklarda sebep olacağı zihinsel ve nöropsikolojik etkiler yaşa göre farklılık gösterecektir. Beynin değişebilir kapasitesi (nöroplastisite) çocukluk çağında yaş ilerledikçe azaldığından, nörolojik bağlantıların yapılmaya başladığı en yoğun olduğu 10 yaş sonuna kadar, çocukların okula gitmeye ara vermesiyle zeka ve sosyal gelişim açısından telifisi mümkün olmayan kayıplar oluşacaktır.

Çocuklarda nörobiyolojik gelişim sınırlı bir zaman aralığında gerçekleştiğinden, bu süreç esnasında çocukların okuldan uzak kalması, gerek anaokulu, gerek ilkokul, gerekse ortaokul döneminde, radikal bir çevresel değişim ve uyaran azalması anlamına gelecek ve telifisi sonraki yaşlarda mümkün olmayacak nörolojik gelişimsel adaptasyonlara sebep olacaktır. Yaş küçüldükçe zeka ve sosyal gelişim açısından kayıplar artacak, telifisi imkansızlaşacaktır.

Okul öncesi eğitim kaybında en kritik grup 'gri bölgedeki' çocuklardır. Erken çocukluk döneminde çocukların küçük bir kısmı (%5-10), gerek zeka gerekse sosyal gelişimindeki sorunlar nedeniyle özel eğitime ihtiyaç duymaktadır. Zeka ve sosyal gelişim açısından normalin hafif altında olan geniş bir grup çocuk ise (yaklaşık %15-20) 'gri bölgede'dir. Bu çocuklar nitelikli okul öncesi eğitime devam edip akranları ve diğer yetişkinlerle düzenli etkileşime girdiği takdirde önemli bir kısmı ileride örgün eğitime devam edecek düzeyde bu becerilerini geliştirebilmektedir.^{32,33,34} Ancak bu çocuklar evlere kapatılıp akranları ve ebeveyn harici yetişkinlerle etkileşimleri kesilirse, nitelikli zihinsel ve fiziksel uyaranlardan uzak kalırlarsa, yüksek miktarda ekrana maruz bırakılırlarsa gelişimleri kritik düzeyde gerileyebilmektedir.^{32,35} Bu da bir milyona yakın çocuğun ilkokula başladığında eğitimde çok ciddi güçlüklerle karşılaşabileceği, önemli bir kısmının ise örgün eğitime devam edemeyecek düzeyde kalıcı kayıplara uğrayabileceği anlamına gelmektedir.

Eve kapandıkları süre zarfında fiziksel aktivite yokluğu çocukların kas iskelet sistemi gelişimini olumsuz etkileyecektir. Çocukluk çağı obezitesinde ciddi bir artış beklenmektedir.^{36,37,38} Çocuklar pandemi sonrasında aldıkları kilonun bir kısmını verebilir, ancak çoğunun pandemi öncesindeki beden kitle indeksine dönmesi mümkün olmayacaktır. Kapanma ne kadar uzun sürerse, beden kitle indeksindeki (BKİ) artış o kadar kalıcı olacaktır. Bu da 20 milyon çocuk ve gençten oluşan iki kuşağın orta ve uzun vadede hayatları boyunca daha yüksek beden kitle indeksine sahip olması,^{39, 40, 41, 42} ve ileride milyonlarca yetişkinin kalp hastalıkları, diyabet, kanserler gibi kronik hastalık riskinin misliyle artması ve yaşam beklentilerinin düşmesi anlamına gelir.

Son olarak, okulların kapalı kaldığı ve eve kapandıkları dönemde çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı ciddi bir şekilde olumsuz etkilenmektedir.⁴³ Çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkiler yetişkinlere göre çok daha fazladır.^{44,45} Çocukların okula gitmemesinin kısa vadeli psikolojik zararları arasında çocuk ve ergenlerde depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk ve takıntılar, uyku bozuklukları, hayat kalitesinde azalma ile huzursuzluk ve konsantrasyon bozuklukları yer almaktadır. Uzun vadede ise post-travmatik stres bozukluğu, teknoloji bağımlılığı, sosyal fobi ve okul fobisi görülme sıklığında ciddi artış beklenmektedir.⁴⁴ Bu bozukluklar pandemi sonrası yıllarda çocuk ve ergenlerin ruh sağlığına yansiyacak ve beraberinde ekonomik yükler getirecektir.

Çocuklarımızı; ailelerini; sağlık, eğitim ve ekonomik sistemlerimizi ve en nihayetinde tüm toplumumuzu korumak için okulların, gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülkede olduğu gibi bir an önce açılması gereklidir.

COVID-19 nedeniyle eğitimin kesintiye uğraması toplamda çocukların ömrünü de belirgin şekilde kısaltmaktadır.⁴⁶ ABD için yapılan bu hesaplama Türkiye'deki 5,3 milyon ilkokul çocuğuna yansıtıldığında okullar kapalı kaldığı sürece ilkokul çocuklarının ömründen 3 milyon yıl kaybedildiği görülür. Yani bu yaş grubundaki her çocuğun beklenen ömrü ortalama yarım yıl azalmıştır. Okulların kapalı kaldığı süre arttıkça durum daha kötüye gitmektedir.

OKUL ÖNCESİ VE İLKOKUL Çağı Çocukların Uzaktan Ders Yapması Bu Eğitimin Amacına Ulaştığı Anlamına Gelmez.

Eğitim literatüründe çevrimiçi eğitim hakkında pek çok tavsiye olmakla beraber, bu tavsiyelerin pek çoğu yetersiz kalmakta, birbiriyle çelişmekte ve evrensel ve kapsayıcı pedagojik ilkeler sağlayamamaktadır.⁴⁷ Henüz etkin bir çevrimiçi teori ya da pratik geliştirilememiştir.⁴⁸ Geliştirilmiş olan çevrimiçi uygulamalar ve tavsiyeler ise ağırlıklı olarak yükseköğretime ve yetişkin öğrencilere yöneliktir.

Pandemi döneminde çevrimiçi eğitim uygulamada büyük zorluklar barındırmaktadır. Veliler pandemi döneminde özellikle ilkokul dördüncü sınıf altı öğrencilerin uzaktan eğitimine örgün eğitimden çok daha fazla zaman ayırmaları gerektiğini belirtmekte, öğretmenler özel ihtiyaçları olan öğrencilere ulaşmanın zorluğuna değinmektedir.⁴⁹ Ayrıca ilk ve ortaöğretim öğretmenleri aniden uzaktan eğitime geçmeleri nedeniyle çevrimiçi eğitim konusundaki yetersiz tavsiye ve uygulamalar konusunda dahi bilgi edinmeye fırsat bulamamıştır. Eğitim alanında ileri ülkeler salgın başında okulları kapatsalar dahi, kısa süre zarfında tekrar örgün eğitime döndükleri için, salgında uzaktan eğitim konusunda kapsamlı bir yazın oluşmamıştır. Eğitim bilimciler eğitimin ilgi odaklı olması gerektiğini savunmaktadır.⁵⁰ Bu ekol uzaktan eğitimin hem öğrencilere ilgi verilebilmesi yönünde yarattıkları zorlukları vurgulamakta, hem de uzaktan eğitim sırasında öğrencilerin ilgi beklemesi ve öğretmenlerin tüm gün ulaşılabilir olmasının, öğretmenler üzerlerinde yarattığı "tirani"ye dikkat çekmektedir.⁵¹

Okul öncesinde ve ilkokulda örgün eğitime ara verildiğinde öğrencilerin kayıpları neler olmaktadır? Okul öncesi dönemde, yani 3-6 yaş döneminde, görsel düşünme ve öğrenme ön plandadır. Dil ve zeka kadar, sembolik oyun oynama, sezgilerle akıl yürütebilme, konsantrasyon, sorun çözme kabiliyetlerinin geliştiği yaşlardır. Bu beceriler oyun ve sosyal etkileşimle beslenir ve uzaktan ders ile yeterli düzeyde kazanılması mümkün değildir. Bu becerilerin ileriki yaşlarda telafisi de çok zordur.

İlkokul çağı ile birlikte (7-12 yaş) mantıksal ilişkiler kurarak düşünme, analitik düşünce, sorun çözme becerileri gelişir. Çocuklar dürtülerini kontrol edebilmeye, duygularını yönetebilmeye, ihtiyaçlarını erteleyebilmeye ve daha uzun süre konsantre olabilmeye başlarlar. Beyin gelişimi muhakeme becerisini, etik ve ahlak kurallarını dikkate almayı ve akılcı davranabilmeyi mümkün kılar. Uzaktan ders ile bu becerilerin de yeterli düzeyde kazanılması mümkün değildir. Bu becerilerin de ileriki yaşlarda telafisi çok zordur. 10 yaş civarında beyin bilişsel fonksiyonlarda 'kullanılmayı atma' sürecine girer.⁵² Yani beyinde kullanılmayan bağlantı ve yollar yıkılmaya başlanır. Bu kritik becerileri bu dönemde kazanmayan çocuklar hayatlarının geri kalanında hep güçlükle karşılaşacaktır.

“

Fazladan her okul yılının zeka düzeyini 1 ila 5 IQ puanı arttırdığı dikkate alındığında, ülkemiz çocuklarının uzun süre okuldan uzak kalmalarının kalıcı toplumsal sonuçları, ve çocuklarımızın okula gitmeye devam eden gelişmiş ülke çocuklarıyla rekabette uğrayacakları dezavantaj te-dirginlik vericidir.⁵³

”

Çevrimiçi derslerde çok ciddi teknik sorunlar yaşandığı, uzaktan derse katılmak için bir odası, bilgisayarı ve internet bağlantısı olan çocukların dahi bağlantıdaki sorunlar ya da uzun süre ekran başında oturmanın verdiği konsantrasyon gücünün nedeniyle derse takip etmekte güçlük çektiği hepimizin bildiği bir gerçek. Dahası, ülkemizdeki çocukların çok büyük bir kısmının bu imkanlara erişemediğini de biliyoruz.^{54,55} Erişebilseler ve dersler teknik aksaklık olmadan düzenli yapılırsa dahi, 6-8 saat boyunca internet üzerinden 'ders yapmaları' bu yaş grubu çocukların eğitim aldığı anlamına gelmez. Çocuklar bu kadar uzun süreler boyunca ekrana ve derse odaklanmakta ciddi zorluk yaşamaktadırlar. Öğretim açısından bakarsak, bu şekilde dersler bildikleri eski konuları unutmamalarına destek olabilir. Ancak uzaktan ders ile bu yaş grubuna yeni konular öğretmenin ne kadar zor olduğu birçok öğretmen tarafından dile getirilmektedir.

OKULLARIN KAPANMASININ CİDDİ TOPLUMSAL ZARARLARI VARDIR.

Çocuk istismarı artmakta, buna karşılık okullar kapalı olduğu için istismarı tespit olanağı azalmaktadır.

Eğitim kurumları sadece çocukları sınavlara hazırlayan, sıralama yapan kurumlar değildir. Özellikle erken yaşlarda çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimleri için vazgeçilmezdir.

Evde kalmanın çocuklar için riskleri ağır ihmal, istismar, artan açlık, işçi olarak çalıştırılma, erken yaşta evlendirilme, örgün eğitimden tamamen kopma, Türkçe öğrenmek için önemli dönemin kaçırılmasıdır. Eve kapanmayla artan aile içi ihmal ve istismar, çocuklar için hastalıktan çok daha büyük bir risk oluşturmaktadır.⁵⁶ Çocukların aile içi ağır ihmal ile fiziksel ve psikolojik istismardan korunması için ilk savunma hattını okul ve öğretmenler oluşturmaktadırlar. Okulların kapanması eğitimden temelli olarak kopan çocuk sayısını arttıracaktır. Çocuk işçiliğinin ciddi oranda artması,⁵⁷ özellikle kız çocuklarının okullaşmasında kayıplar yaşanması ve dünyada zorla evlendirilen kız çocuklarının sayısının artması beklenmektedir.⁵⁸ Okulların kapalı kaldığı süre uzadıkça bu kayıplar büyüyecektir.

Çocuk istismarının artması ve buna karşılık istismarın tespit olanağının azalması: İş ve gelir kaybı, çocuk bakım yükünün artması, sosyal izolasyon, akıl sağlığında gerilemeler ve evde madde kullanımının çoğalması gibi etkenler çocuk istismarının artmasına yol açmaktadır.⁵⁹ Salgın tedbirleri bu etkenlerin hepsinde artışa neden olmuştur. Karantina döneminde fiziksel istismar ile bağlantılı yaralanmalar nedeniyle hastaneye kaldırılan çocuk sayısı artarken,⁶⁰ öğretmen ve sosyal hizmet görevlilerinin çocuklara erişiminin azalmasıyla istismara uğrayan çocukları tespit ve müdahalelerinde keskin bir düşüş yaşanmıştır.⁶¹

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk oranında artış: Yukarıda da bahsedildiği gibi, nitelikli erken dönem eğitim almak gelişim bozukluğu ve geriliği yaşayan çocukların eğitim hayatlarında özel eğitim ihtiyacını ciddi oranda azaltmakta, hatta bu ihtiyacı tamamen ortadan kaldırmaktadır.³² Yani pandemide erken dönem eğitiminden mahrum bırakılma süresi arttıkça, özel eğitim gereksinimi olan çocuk oranlarında artış yaşanacaktır. Bu artış sadece ihtiyaç sahibi çocuklara değil, okullara, öğretmenlere, sağlık sistemine, ailelere ve topluma telafisi olmayan ve ömürlük ekonomik, fiziksel ve duygusal kayıplar yaşatacaktır. Eğitimden uzak kalma süresi arttıkça bu kayıpların boyutu da artmaktadır. Türkiye okul öncesi eğitim alan çocuk oranında OECD ülkeleri arasında sonuncudur. 18 Aralık 2020 itibarı ile, tüm anasınıfları ve anaokullarının bir kısmı kapalıdır. Yani okul öncesi eğitim alan çocuk sayısı daha da azalmıştır. Kapalı kalan anaokullarının büyük kısmı sosyoekonomik düzeyi görece düşük grupların daha çok tercih ettiği devlet kurumlarıdır.

Toplumsal eşitsizliklerin artması: Okulların kapalı tutulmasının zararları eşit dağılmamakta; en çok yoksullar, göçmenler, azınlıklar, kadınlar gibi dezavantajlı gruplar zarar görmekte; zararlar sınıf, etnisite ve cinsiyete göre farklılıklar göstermek-tedir. Okul kapanmasından en büyük zararı yoksul çocuklar, kız çocukları, eğitimsiz ailelerden gelen ve anadili Türkçe olmayan-lar ile özel ihtiyaçları olan çocuklar görmektedir. Halk sağlığı perspektifinden baktığımızda salgının tehlikelerini değerlen-dirirken, bu fiziksel, psikolojik ve toplumsal zararların da dikka-te alınması gerekmektedir. Bu tartışmada en az kulak verilen paydaşlar olan çocuklar ile yoksul ve eğitimsiz velilerin seslerine kulak verilmelidir.

Türkiye'deki annelerin %92'si lise mezunu değildir ve üçte birinin okuma yazması yoktur.⁶² Bu annelerin uzaktan eğitimde çocuklarına destek vermeleri çok zor, kimi zaman imkansızdır. Şehirlerde çocukların çoğu apartmanlarda yaşamaktadır ve bir bahçeye erişimden mahrumdur. Pek çok çocuğun evde ders çalışabileceği kendine ait bir alanı yoktur. Bütün bu açılardan değerlendirildiğinde, Türkiye'de okulların kapanmasının çocuklara zararlarının zengin ve sosyal devleti gelişmiş ülkelere oranla çok daha yüksek olduğu ve bu zararın da en çok yoksul haneleri etkileyeceği kesindir.

Kadın istihdamının azalması ve kadına şiddetin artması: Kadın istihdamının azalması, ekonomik gücü azalan ve bakım yükü artan kadınların maruz kaldığı hane içi şiddetin artmasına yol açacaktır. Türkiye'de okulların kapanmasıyla işini bırakmak zorunda kalan kadınların sayısı çoğalmış ve kadınların istihdamdaki payı azalmaya başlamıştır. İşinden izin alan erkek oranı dörtte bir iken, bu oran kadınlar arasında üçte bire yükselmiştir. Pandemi sürecinde kadınlar %50 oranında daha fazla ücretsiz izin almış, daha yüksek oranda evden çalışmaya başlamış ve işyeri değiştirmiştir.⁶³ Bu da kadınların ekonomik gücünü azaltan ve kadına şiddeti arttıran bir etkidir. Türkiye gibi uzaktan eğitime ağırlık veren ABD'de 2020'nin Eylül ayında erkeklerin dört katı oranda kadın işgücünden ayrılmıştır.⁶⁴ Yine ABD'de çocuk bakımı sektörü çökmekte olduğu ve sektörün kalıcı olarak 4,5 milyonluk bir kapasite kaybına uğrayacağı hesaplanmıştır.⁶⁵ Türkiye şartlarında da benzer kayıpların yaşanması beklenmelidir. Pandemi sonrası kadınların yaşadıkları kayıpların giderilmesi on yıllar sürecektir. Aksi yönde bir örnek Almanya'dan verilebilir. Okulların kapandığı dönemde dahi, elzem sektörlerde (sağlık, itfaiye, altyapı, ulaşım, öğretmen, vs.) çalışan ebeveynlerin çocukları için okullar açık tutulmakta ve eğitim yapmasa dahi bakım görevini devam ettirmektedir.

Eğitmeden uzak kalınan her yıl yetişkinlikteki gelirde %10 kayba yol açmaktadır.⁶⁶

Çocuklarda gelir kaybı ve ileri yıllarda ülkenin ekonomik büyümesinde yavaşlama: Dünya Bankası çalışması pandemi sırasındaki 5 aylık okul kapanmasının bir çocuğun ömür boyu gelirinde ortalamada günümüz parasıyla 16,000 dolarlık bir gelir kaybına yol açacağını hesaplamıştır. Kapanma süresi uzadıkça bu miktar artacaktır.⁶⁷ Ortaokul öğrencileri arasında asgari yeterliliğe sahip olmayan çocuk sayısında ise %25 artış olacağı öngörülmüştür. 10 yaşına ulaştığında basit bir metni okuyup yazamayacak çocuk sayısında ciddi bir artış beklenmektedir. Bu kayıplardan kız çocukları, engelli çocuklar ve diğer marjinalize grupların çok daha fazla etkileneceği tahmin edilmektedir.⁶⁸

Bunun toplam etkisi, şu anda okulda olan çocuklar çalışma çağına geldiğinde popülasyondaki asgari ve üst-seviyedeki beceri seviyesinin düşmesi ve Türkiye ekonomisinin büyümesinin yavaşlaması olarak gözlemlenecektir. Normal şartlarda da eğitim kalitesinin ülkenin gayri safi milli hasılasını doğrudan etkilediği bilinmektedir.

Anadili Türkçe olmayan çocuklar: Türkiye'de anadili Türkçe olmayan çok sayıda çocuk yaşamaktadır. Bu çocukların bazılarının düzenli olarak Türkçe öğrendikleri ilk yer anasınıfı ve ilkokul olabilmektedir. Erken yaşta Türkçe öğrenememeleri, kar topu etkisi yaratarak, eğitmeden geri kalmalarına ve ilerleyen yılların müfredatlarında da zorlanmalarına ve okuldan kopmalarına yol açacaktır. Bunun hem çocukların eğitim ve ekonomiye katılımı, hem de toplum için uzun dönemli zararları büyük olacaktır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI VE İLKOKULLAR İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER SON DERECE BASİTTİR.

Sanılanın aksine, okul öncesi ve ilkokullarda alınması gereken önlemler gayet basittir. DSÖ önerileri ^{29,69} ve Avrupa ülkelerindeki uygulamalar bu konuda oldukça yol göstericidir.

Birincisi ve en önemlisi, yetişkinlerin bir araya geldiği tüm ortamlarda ve iş yerlerinde olduğu gibi okullarda da yetişkinlerin aralarındaki fiziksel mesafeyi korumaları ve maskelerini çıkarmamaları gerekmektedir.

Okullar içinde en fazla bulaşma öğretmenler arasında olmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenler odası ve idari odalarda en fazla kaç kişinin bulunabileceği odanın metrekaresine göre belirlenmeli ve buna dikkatle riayet edilmelidir. Bu odaların pencere açma yoluyla düzenli havalandırması sağlanmalı, öğretmenler ve idareciler sürekli maske takmalı, maskeyi çıkarmalarını gerektiren aktivitelerden kaçınmalıdır (çay, kahve, sigara içmek, yemek yemek). Maske çıkarma gerekli ise açık havaya çıkılmalıdır. Bunlar tüm devlet daireleri ve iş yerlerinde uyulması gereken kurallardan farklı değildir.

Bu önlemlere ek olarak, işi olmayan velilerin ve diğer yetişkinlerin okul binasına girmesine izin verilmemelidir.

COVID-19'a yol açan SARS-CoV-2 virüsü havadaki damlacıkların burundan solunum yolu ile alınması ile bulaşmaktadır.^{70,71} Bu nedenle, **sınıfların ve diğer odaların düzenli havalandırılması en önemli tedbirdir.** Almanya'da sınıfların ders sırasında her 20 dakikada bir 3-5 dakika havalandırılması tavsiye edilmektedir. Ayrıca teneffüs süresince pencereler açılarak sınıflar havalandırılmaktadır.

Bir derslikte en fazla kaç çocuğun birlikte ders alabileceği konusunda uluslararası bir konsensüs bulunmamaktadır. DSÖ, toplumda yayılımın yüksek olduğu dönemde sınıflarda çocuklar arasında 1 m olacak şekilde bir oturma düzeni önermektedir. Bu da çocuk başına yaklaşık 1 m² ve buna ek olarak öğretmenin alanı için 4 m²'nin ilkokullar için yeterli olacağını göstermektedir. Avrupa'da birçok ülkede okul öncesi ve ilkokul eğitimi standart sınıf alanlarında, öğrenci başına 1 m²'den az da düşse her zamanki mevcutlarla (25-30 öğrenci) devam etmektedir. Okullarda bulaşmanın toplumdan daha az olduğuna dair raporlar da ağırlıklı olarak bu ülkelerden gelmektedir.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi ve ilkokul dönemi için sınıf mevcutlarının 25-30'un altında tutulması yeterlidir. Türkiye'de devlet okulu ilkokul sınıflarının ortalama mevcudu 22'dir.⁷² Bu da okul öncesi ve ilkokul döneminde okulların çok büyük kısmının bölünmeden açılabilmesine işaret etmektedir.

Okul öncesi ve ilkokul dönemi için haftada beş gün tam eğitim birinci hedef olmalıdır. Ancak 30'un üzerinde sınıf mevcuduna sahip olan ya da sınıf boyutları belirgin şekilde küçük olan okullarda sınıfların ikiye bölünmesi ve dönüşümlü eğitim verilmesi (bir hafta iki gün, bir hafta üç gün okula gitmek şeklinde) veya ikili öğretime geçilmesi gerekebilir. Bu ve benzeri çok farklı çözümler geliştirilebilir.⁷³

Giriş çıkış kapılarının belirlenerek koridorlarda akışın tek yön olması, bina içinde darboğazlarda toplanmanın engellenmesi de bulaşma riskini azaltan önlemler arasındadır. Eğer okul büyük ve kalabalık ise okula geliş gidiş saatlerinin basamaklandırılması ile yığılmanın engellenmesi önerilir.⁷³

Ayrıca her sınıfın kendi içerisinde bir grup olarak kabul edilerek diğer sınıflarla birlikte toplu aktiviteler yapmaması, her çocuğun sadece kendi sınıfı ile temas etmesinin sağlanması gereklidir. Bunun için teneffüslerde bahçenin sınıflara bölünmesi ya da farklı sınıfların farklı saatlerde teneffüse çıkması gibi önlemler alınabilir.⁷³

DSÖ ve UNICEF okul öncesi dönemdeki çocukların (6 yaş, yani 72 aya kadar olan çocukların) maske takmasını önermemektedir.⁷⁴ İlkokul çağı çocuklarının ise vaka görülme sıklığının çok yüksek olduğu zamanlarda ve yerlerde maske takması gerekebilir. Bu konuda Amerikan CDC önerisi ise 2 yaş üzeri herkesin aynı evde yaşamadığı kişiler ile birlikteyken maske takmasıdır. Maskelerin velilere yaratacağı maliyetten endişe edenler vardır, ancak hem DSÖ hem de CDC toplum içinde evde üretilen yıkanabilir bez maskelerin kullanımını önermektedir.^{75,76} Ülkemizde vaka görülme oranının çok yüksek olduğu ve bunun muhtemelen ilkbahara kadar devam edeceği göz önüne alınırsa ilkokullarda çocukların sınıflarda ve koridorlarda maske takmasında fayda olduğu görülmektedir. Vaka sayılarının azalması ile ilkokul öğrencilerinin maske takmasına gerek kalmayabilir.

Okul yönetimi, öğretmenler ve velilerin yakın iletişim ve iş birliği içinde olmaları çok önemlidir. Öğretmen, idareci ve çocukların COVID-19 pozitif olmaları durumunda Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği süreler içinde evlerinde izole olmaları gerekmektedir. Benzer şekilde, COVID-19 pozitif birisiyle yakın temaslı olanların, ailelerinde COVID-19 pozitif kişiler olan öğretmen, idareci ve çocukların okula gelmemeleri, Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği süreler içinde evlerinde karantinada kalmaları gerekmektedir. Bu açıdan, **ülkedeki diğer işyerleri, alışveriş merkezleri vb. ortamlarda olduğu gibi HES kodları öğrencilerin ve velilerin durumunu düzenli tarama amaçlı kullanılabilir.**

Çocukların bulaştırıcılığının düşük olduğu bilgisi yeni araştırmalar, yayınlar ve uluslararası otoritelerin önerileri ile kuvvetlendikçe ve toplumda görülen vaka sayıları azaldıkça sayılan öneriler de kademeli olarak gevşetilebilir.

Bütün bu veri, bilgi ve değerlendirmeler bizi ilk sayfada sunduğumuz anahtar hususlara getirmektedir. Okul öncesi eğitimin ve ilkokulun kapalı kalması salgın kontrolüne fayda sağlamamakta, çocuklara, kadınlara, ailelere, öğretmenlere ve topluma zarar vermektedir.

NELERİN YAPILMASINA GEREK YOKTUR?

Virüsün yüzeylerden bulaşması teorik olarak mümkündür, ancak COVID-19 salgınında belirgin bir rol oynamamaktadır.^{77,78} O nedenle, okullarda normalin dışında hijyen ve temizlik kuralları uygulanmasına gerek bulunmamaktadır. Çocukların ve öğretmenlerin ellerini düzenli yıkaması okul ortamı için standart bir öneridir.

Okul öncesi ve ilkokul çağı çocuklarının birbirleriyle temas etmesinde, oyun oynamasında özellikle açık havada oldukları ortamlarda bir sakınca yoktur.

12 yaş altı çocuklar açık havada oyun oynarken, bu sırada birbiriyle yakınlaşırsalar dahi, maske takmalarına gerek yoktur.

DSÖ önerilerine göre okul öncesi dönemin maske takmasına gerek bulunmamaktadır, CDC ise 2 yaştan itibaren önermektedir. Çocukların bulaştırıcılığının yetişkinlere göre düşüklüğünü gösteren yeni yayınların gelmesi ile çocuklarda maske uygulamalarının tüm dünyada azalmasını bekliyoruz. Hali hazırda ülkemizde bu konuda ciddi bir hassasiyet olduğundan, vaka sayılarının yüksek olduğu şu dönemde okul öncesi eğitimde de maske takılması uygun olabilir. İlkbaharda vaka sayılarında azalma olduğunda ve dünyada bu konudaki öneriler güncellendikçe uygun iletişim çalışmalarını ile bu uygulamadan da vazgeçilebilir.

OKULLARIN KAPANMASININ FAYDASI YOK, ZARARI ÇOKSA BU TABLO TÜRKİYE'DE NEDEN TARTIŞMAYA AÇILMADI?

Türkiye'de eğitim istikrarlı olarak değersizleştirilmekte, eğitimcilerin aldıkları ücretlerin ve çalışma saatlerinin sorgulanması, çalışma şartlarının kötüleştirilmesi, devlet kadrosuna alım süreçlerinin şaibeli hale getirilmesi ve işlerinin güvensizleştirilmesi yoluyla meslekleri itibarsızlaştırılmaktadır. Devlet okullarında müfredatın niteliğinin düşmesi, müfredat içeriğindeki ideolojik değişimler, fiziksel imkanların yetersizliği, yabancı dil öğretiminin yetersiz olması ve çoğu devlet okulunun yarım gün olması gibi etkenler, imkân olan ailelerin çocuklarını özel okullara göndermelerine neden olmuştur. Eğitim ve sınav sistemi sıklıkla değiştirilmiş, ilköğretime başlama yaşı uzmanların tüm uyarılarına karşın aniden indirilmiştir. Tüm bu etkenler toplumda eğitimin içkin değerine olan inancı azaltmış, eğitimin sadece iş edinmek için alınması gereken diplomadan ve girilmesi gereken sınavlara hazırlıktan ibaret olarak görülmesine yol açmıştır. Pandemi sırasındaki okul kapanma tartışmaları bu değersizleştirme ve itibarsızlaştırma politikasının etkili olduğunu, toplumun ilerici kesimleri ve eğitimcilerine dahi bu düşüncesinin sirayet ettiğini göstermektedir.

Sağlık, ulaşım, iletişim ve altyapı kurumlarının kapatılması tartışmaya dahi açılmazken, eğitimin bu sektörler kadar önemli olmadığı, eğitime ara verilmesinin sorun olmayacağı, herkes aynı anda geri kalırsa kimsenin zarar görmediği gibi görüşler yaygın olarak dile getirilmektedir. Oysa bu raporda açıklamaya çabaladığımız gibi eğitim toplum geleceği için en elzem sektörlerden birisidir ve çok kısa süreli kapanmaların dahi çocuklar ve toplum için kalıcı ve ağır sonuçları vardır. Bu nedenle çocukların salgının yayılmasındaki rolleri yüksek olsaydı bile eğitimi devam ettirmenin yolunun bulunması gerekirken, çocukların hem kendisi hem de etrafı için olan riskler düşük olmasına rağmen yüz yüze eğitime geri dönülmemesi kabul edilemez.

Maddi durumu nispeten iyi olan ve çocukları özel okula giden aileler ise çocuklarının tam gün ekran karşısında çevrimiçi ders yaptığı için okul kapanmalarından çok etkilenmediğini düşünebilir. Bu bir yanılgıdır, ancak daha da önemlisi bu daha da derin bir yaramıza işaret etmektedir. Türkiye'de özel okullara devam eden öğrencilerin sayısı arttıkça ve devlet ile özel okullar arasındaki eğitimin niteliği farklılaştıkça, tüm çocuklarımızın çıkarlarını gözetken eğitim politikaları oluşturulması yönünde baskı azalmıştır. Çünkü yerelden merkeze siyasetin kilit noktalarındaki kişilerin çoğunun çocuğu devlet okullarına gitmemektedir. Kamuoyu baskısı oluşturabilecek eğitimi, varlıklı grupların, kanaat önderlerinin çocukları da ağırlıklı olarak özel okullara devam etmektedir. Yani Türkiye'de eğitim politikaları konusunda karar alan ve bunlara etki edenlerle, bu politikalardan en çok etkilenenlerin eğitim konusundaki deneyim ve çıkarları ayrılmıştır. Bu ayrışmanın pandemi döneminde daha da kaygı verici sonuçlar doğurduğuna inanmaktayız.

Okulların kapalı tutulmasından kimlerin ekonomik kazancı ve zararı olduğu masaya yatırılmalıdır.

Devletten pandemi nedeniyle yardım ödeneği alırken, geliri büyük ölçüde aynı kalan ancak faaliyet masrafları azalan dev özel okul zincirlerinin ve yine faaliyet masrafları, sözleşmeli öğretmen alımları ve yeni yatırım masrafları azalan Milli Eğitim Bakanlığı'nın, çocukları güvenli şartlarda yaşayan ve verimsiz de olsa çevrimiçi eğitime ulaşabilen varlıklı ve eğitilmiş ailelerin dışındaki çoğunluğun da sesini ve bakış açısını kamusal tartışmalara taşımamız ülkemizin geleceği açısından zaruridir.

Tartışılmayan bir nokta da, çocuklar için ev hapsinin ne kadar süreceğidir. Salgın politikalarında bir değişiklik yapılmamakta ve salgının yavaşlaması görünür gelecekte olası görünmemektedir. Halkın salgını sönmüldürecek kadar kısmının aşılmasının 1,5-2 sene süreceği öngörülmektedir. Aşı çalışmalarının ilk aşamada yetişkinler üzerinde yapılmış olması ve çocukların bağışıklık tepkilerinin farklı olması nedeniyle, çocuklar üzerindeki aşı çalışmaları tamamlanmadan çocuklar aşıl原因amayacaktır. Batı ülkelerinde aşıl原因 çocuklara uygulanmasına ancak 2021 yılı sonunda başlanabileceği öngörülmektedir.⁷⁹ O halde bu şartlarda okulların açılmasına karşı çıkmak, okulların 1,5-2 sene daha kapalı kalmasının savunmak demektir. Fakat bu süre boyunca okulların kapalı kalıp kalmayacağı gündeme gelmemektedir.

Okulların tam zamanlı açılması ve devamın zorunlu olması uygulamada daha olumlu sonuç verecektir. Çünkü okula göndermeyi seçmeli yaptırmak salgın ve halk sağlığının yükümlülüğünü kamusal otoritelerden alıp bireylere ve ailelere yükleyecek, bu yük de ebeveynlerde tedirginlik yaratarak, çocukları okula göndermenin riskli ve sorumsuzca olduğu algısını güçlendirecektir. Okulları açan Avrupa ülkelerinde devam zorunludur ancak hastalık durumunda evde kalma ve doktor raporu alma kolaylaştırılmıştır.

Örgün eğitimin durdurulması bir halk sağlığı sorunudur ve salgının etkileri tartışılırken eğitimden mahrum kalmanın zararlarının hesaba katılması gerekmektedir. Tavsiyemiz okul öncesi kurumların ve ilkokulların ivedilikle açılması, ortaokul ve liselerin açılması için de acilen çalışmalara başlanmasıdır. Tartışılması gereken şey okulların açılıp açılmaması değil, okulların açılması ve çocukların ev hapsinin sonlandırılması için gerekenlerin en kısa sürede nasıl yapılacağıdır.

KAYNAKÇA

1. Viner et al. Susceptibility to SARS-CoV-2 Infection Among Children and Adolescents Compared With Adults: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Pediatr.* 2020 Sep 25;e204573. doi: 10.1001/jamapediatrics.2020.4573.
2. Jing et al. Household secondary attack rate of COVID-19 and associated determinants in Guangzhou, China: a retrospective cohort study. *Lancet Infect Dis.* 2020 Oct;20(10):1141-1150. doi: 10.1016/S1473-3099(20)30471-0.
3. Lee & Raszka. COVID-19 Transmission and Children: The Child Is Not to Blame. *Pediatrics.* 2020 Aug;146(2):e2020004879. doi: 10.1542/peds.2020-004879.
4. Madewell et al. Household transmission of SARS-CoV-2: a systematic review and meta-analysis of secondary attack rate. *medRxiv.* 2020 Jul 31;2020.07.29.20164590. doi: 10.1101/2020.07.29.20164590. Preprint.
5. Brazeau et al. COVID-19 Infection Fatality Ratio: Estimates from Seroprevalence. Imperial College London (29-10-2020). doi: <https://doi.org/10.25561/83545>
6. O'Driscoll et al. Age-specific mortality and immunity patterns of SARS-CoV-2. *Nature.* 2020 Nov 2. doi: 10.1038/s41586-020-2918-0.
7. Ioannidis. Infection fatality rate of COVID-19 inferred from seroprevalence data. *WHO Bulletin.* 2020. Available online 15 Dec 2020. Accessed: https://www.who.int/bulletin/online_first/BLT.20.265892.pdf
8. Polis Akademisi Başkanlığı. Trafik kaza ve denetim istatistikleri. 2019. Polis Akademisi Yayınları, Ankara. Erişim: https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Trafik_Kaza_ve_Denetim_Istatistikleri.pdf
9. CDC - Center for Disease Control and Prevention. CDC COVID Data Tracker: Demographic Trends of COVID-19 cases and deaths in the US reported to CDC. Updated: Dec 20 2020. <https://covid.cdc.gov/covid-data-tracker/#demographics>
10. CDC - Center for Disease Control and Prevention. Estimated Influenza Illnesses, Medical visits, Hospitalizations, and Deaths in the United States - 2018–2019 influenza season. <https://www.cdc.gov/flu/about/burden/2018-2019.html>
11. Steinman et al. Reduced development of COVID-19 in children reveals molecular checkpoints gating pathogenesis illuminating potential therapeutics. *Proc Natl Acad Sci U S A.* 2020 Oct 6;117(40):24620-24626. doi: 10.1073/pnas.2012358117.
12. Dattner et al. The role of children in the spread of COVID-19: Using household data from Bnei Brak, Israel, to estimate the relative susceptibility and infectivity of children. *medRxiv.* 2020 October 11. doi: <https://doi.org/10.1101/2020.06.03.20121145> . Preprint.
13. RIVM – National Institute for Public Health and Environment, Netherlands. Last update: 17 Dec 2020. Online: <https://www.rivm.nl/en/novel-coronavirus-covid-19/children-and-covid-19> .
14. Posfay-Barbe et al. COVID-19 in Children and the Dynamics of Infection in Families. *Pediatrics.* 2020 Aug;146(2):e20201576. doi: 10.1542/peds.2020-1576.
15. Zhu et al. A meta-analysis on the role of children in SARS-CoV-2 in household transmission clusters. *Clin Infect Dis.* 2020 Dec 6;ciaa1825. doi:10.1093/cid/ciaa1825.
16. Luo et al. Contact Settings and Risk for Transmission in 3410 Close Contacts of Patients With COVID-19 in Guangzhou, China : A Prospective Cohort Study. *Ann Intern Med.* 2020 Dec 1;173(11):879-887. doi: 10.7326/M20-2671.
17. National Geographic. Exclusive: Kids catch and spread coronavirus half as much as adults, Iceland study confirms. 10 December 2020. Online: <https://www.nationalgeographic.com/science/2020/12/we-now-know-how-much-children-spread-coronavirus/>
18. Levinson et al. Reopening Primary Schools during the Pandemic. *N Engl J Med.* 2020 Sep 3;383(10):981-985. doi: 10.1056/NEJMms2024920.
19. Ismail et al. SARS-CoV-2 infection and transmission in educational settings: a prospective, cross-sectional analysis of infection clusters and outbreaks in England. *Lancet Infect Dis.* 2020 Dec 8;S1473-3099(20)30882-3. doi: 10.1016/S1473-3099(20)30882-3.
20. Bismarck-Osten et al. The Role of Schools in Transmission of the SARS-CoV-2 Virus: Quasi-Experimental Evidence from Germany. Centre for Research and Analysis of Migration. Discussion paper series. CDP 22.20. 20 Nov 2020. Online: https://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_22_20.pdf
21. UNICEF – United Nations Children's Fund. Averting a lost COVID generation. World Children's Day 2020 data and advocacy brief. Nov 2020. UNICEF. Online: <https://www.unicef.org/media/86881/file/Averting-a-lost-covid-generation-world-childrens-day-data-and-advocacy-brief-2020.pdf>
22. Prats et al. Analysis and prediction of COVID-19 for EU-EFTA-UK and other countries. Analysis: Re-opening Schools in times of pandemics (III). A first evaluation, three weeks later. Universitat Politècnica de Catalunya – BarcelonaTech. 2 Oct 2020. Online: https://biocomsc.upc.edu/en/shared/20201002_report_136.pdf
23. Russel et al. COVID-19 in Victorian Schools: An analysis of child-care and school outbreak data and evidence-based recommendations for opening schools and keeping them open. Melbourne, Australia: Murdoch Children's Research Institute and The University of Melbourne; 19 October 2020. Online: https://www.mcri.edu.au/sites/default/files/media/covid_in_schools_report_final_10112020.pdf
24. Public Health Agency of Sweden, and Finnish Institute for Health and Welfare. Covid-19 in Schoolchildren – a Comparison between Finland and Sweden. Sweden, 2020. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-in-schoolchildren/> .
25. Gilliam et al. COVID-19 Transmission in US Child Care Programs. *Pediatrics.* 2020 Oct 14;e2020031971. doi: 10.1542/peds.2020-031971.
26. Hobbs et al. Factors Associated with Positive SARS-CoV-2 Test Results in Outpatient Health Facilities and Emergency Departments Among Children and Adolescents Aged <18 Years — Mississippi, September–November 2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2020;69:1925-1929. doi: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm6950e3> .
27. Kluge. Statement – Situation update on COVID-19: doing our share, a new horizon with technological and pharmaceutical development, and preserving the rights of children. 19 Nov 2020. World Health Organisation Regional Office for Europe. Online: https://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/statements/2020/statement-situation-update-on-covid-19-doing-our-share,-a-new-horizon-with-technological-and-pharmaceutical-development,-and-preserving-the-rights-of-children/_recache

28. Kluge. Schooling in the time of COVID-19: Opening statement at high-level meeting on keeping schools open and protecting all children amid surging COVID-19 cases. Schooling in the Time of COVID-19, 2nd High Level Event. 8 Dec 2020. World Health Organisation Regional Office for Europe. Online: <https://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/statements/2020/schooling-in-the-time-of-covid-19-opening-statement-at-high-level-meeting-on-keeping-schools-open-and-protecting-all-children-amid-surg-ing-covid-19-cases>
29. World Health Organisation Europe. Outcome Statement: WHO EURO Meeting on Schooling in the Time of COVID-19 Second high-level meeting jointly organized by the WHO Regional Office for Europe and Ministry of Health, Italy, 8 December 2020.
30. UNICEF – United Nations Children’s Fund. COVID-19: UNICEF warns of continued damage to learning and well-being as number of children affected by school closures soars again. Press release. 7 Dec 2020. UNICEF. Online: <https://www.unicef.org/press-releases/covid-19-unicef-warns-contin-ued-damage-learning-and-well-being-number-children>
31. ECDC – European Centre for Disease Prevention and Control. COVID-19 in children and the role of school settings in COVID-19 transmission - first update, 23 Dec 2020. Stockholm: ECDC; 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/children-and-school-settings-covid-19-transmission>
32. Philipott et al. The Preemptive Nature of Quality Early Child Education on Special Educational Needs in Children. Feb 2019. Memorial University of Newfoundland and Labrador. Online: <https://research.library.mun.ca/13571/1/The%20Preemptive%20Nature%20of%20ECE,%20Feb%202012.pdf>
33. Burger. How does early childhood care and education affect cognitive development? An international review of the effects of early interventions for children from different social backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*. 2010;2(25):140-165. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2009.11.001>
34. Lazzarini & Vandenbroeck. The impact of Early Childhood Education and Care on cognitive and non-cognitive development. A review of European Studies. Transatlantic Forum on Inclusive Early Years. 2013. Conference Paper. Online: https://www.researchgate.net/publication/236347063_The_impact_of_Early_Childhood_Education_and_Care_on_cognitive_and_non--cognitive_development_A_review_of_European_studies
35. Textor. Gehirnentwicklung im Kleinkindalter - Konsequenzen für die frühkindliche Bildung. Im: *Das Kita-Handbuch*. Herausgegeben von Martin R. Textor und Antje Bostelmann. 2010. Online: <https://www.kindergartenpaedagogik.de/fachartikel/psychologie/779>
36. Rundle et al. COVID-19 Related School Closings and Risk of Weight Gain Among Children. *Obesity (Silver Spring)*. 2020 Jun;28(6):1008-1009. doi: 10.1002/oby.22813.
37. Storz. The COVID-19 pandemic: an unprecedented tragedy in the battle against childhood obesity. *Clin Exp Pediatr*. 2020 Dec;63(12):477-482. doi: 10.3345/cep.2020.01081.
38. Workman. How Much May COVID-19 School Closures Increase Childhood Obesity? *Obesity (Silver Spring)*. 2020 Oct;28(10):1787. doi: 10.1002/oby.22960.
39. Simmonds et al. Predicting adult obesity from childhood obesity: a systematic review and meta-analysis. *Obes Rev*. 2016 Feb;17(2):95-107. doi: 10.1111/obr.12334.
40. Freedman et al. Relationship of childhood obesity to coronary heart disease risk factors in adulthood: the Bogalusa Heart Study. *Pediatrics*. 2001 Sep;108(3):712-8. doi: 10.1542/peds.108.3.712.
41. Di Cesare et al. The epidemiological burden of obesity in childhood: a worldwide epidemic requiring urgent action. *BMC Med*. 2019 Nov 25;17(1):212. doi: 10.1186/s12916-019-1449-8.
42. Llewellyn et al. Childhood obesity as a predictor of morbidity in adulthood: a systematic review and meta-analysis. *Obes Rev*. 2016 Jan;17(1):56-67. doi: 10.1111/obr.12316.
43. Orben et al. The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *Lancet Child Adolesc Health*. 2020 Aug;4(8):634-640. doi: 10.1016/S2352-4642(20)30186-3.
44. Fegert et al. Challenges and burden of the Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for child and adolescent mental health: a narrative review to highlight clinical and research needs in the acute phase and the long return to normality. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*. 2020 May 12;14:20. doi: 10.1186/s13034-020-00329-3.
45. Ravens-Sieberer et al. Mental health and quality of life in children and adolescents during the COVID-19 pandemic. *Dtsch Arztebl Int* 2020; 117: 828-9. DOI: 10.3238/arztebl.2020.0828.
46. Christakis et al. Estimation of US Children’s Educational Attainment and Years of Life Lost Associated with Primary School Closures During the Coronavirus Disease 2019 Pandemic. *JAMA Netw Open*. 2020 Nov 2;3(11):e2028786. doi: 10.1001/jamanetworkopen.2020.28786.
47. Steele et al. Defining Effective Online Pedagogy. *Journal of Instructional Res*. 2019. v8 n2 p5-8. Online: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1242649>
48. Serdyukov. Does Online Education Need a Special Pedagogy? *Journal of Computing and Information Technology*. 2015 Vol 23, No 1. doi: <https://doi.org/10.2498/cit.1002511>
49. Putri et al. Impact of the COVID-19 Pandemic on Online Home Learning: An Explorative Study of Primary Schools in Indonesia. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020; Vol. 29 No. 05. Online: <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/13867>
50. Noddings, N. (2003). *Caring: A feminine approach to ethics and moral education*. Berkeley: University of California Press. (Original work published in 1984)
51. Adams & Rose. “Will I ever connect with the students?” *Online Teaching and the Pedagogy of Care*. *Phenomenology & Practice*. 2014; Vol. 8 No.1. doi: <https://doi.org/10.29173/pandpr20637>
52. Tierney & Nelson. Brain Development and the Role of Experience in the Early Years. *Zero Three*. 2009 Nov 1;30(2):9-13. Online: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3722610/>
53. Ritchie & Tucker-Drob. How Much Does Education Improve Intelligence? A Meta-Analysis. *Psychol Sci*. 2018 Aug;29(8):1358-1369. doi: 10.1177/0956797618774253.
54. Eğitimliş Bursa Şubesi. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler araştırması. 10 Aralık 2020. Erişim: <http://www.egitimibursa.org.tr/uzaktan-egitim-surecinde-ogretmen-ve-ogrencilerin-karsilastiklari-guclukler-arastirmasi.html>
55. Göçmen ve ark. Pandemi Döneminde Derin Yoksulluk ve Haklara Erişim Araştırması: Yerel Yönetimlere Kriz Dönemi Sosyal Destek Programları İçin Öneriler. *Derin Yoksulluk Ağı*. Kasım 2020. Erişim: <https://derinyoksullukagi.org/2020/11/23/pandemi-doneminde-derin-yoksulluk-ve-haklara-erisim-arastirmasi-yerel-yonetimlere-kriz-donemi-sosyal-destek-programlari-icin-oneriler/>

56. Ahad et al. Spillover Trends of Child Labor During the Coronavirus Crisis- an Unnoticed Wake-Up Call. *Front Public Health*. 2020 Sep 4;8:488. doi: 10.3389/fpubh.2020.00488.
57. ILO – International Labour Organization & UNICEF – United Nations Children’s Fund. COVID-19 and Child Labour: A time of crisis, a time to act. ILO & UNICEF. New York, 2020. <https://data.unicef.org/resources/covid-19-and-child-labour-a-time-of-crisis-a-time-to-act/>
58. UNFPA – United Nations Population Fund. Adapting Child Marriage and Adolescent Girls’ Programming During the COVID-19 Pandemic. UNFPA. New York, 2020. <https://www.unfpa.org/resources/adapting-child-marriage-and-adolescent-girls-programming-during-covid-19-pandemic>
59. Milner. Assessing physical child abuse risk: The Child Abuse Potential Inventory. *Clinical Psychology Review*. 1994; 14(6), 547–583. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(94\)90017-5](https://doi.org/10.1016/0272-7358(94)90017-5).
60. Schmidt & Natanson. With kids stuck at home, ER doctors see more sever cases of child abuse. *Washington Post*. 20 April 2020. <https://www.washingtonpost.com/education/2020/04/30/child-abuse-reports-coronavirus/>
61. Rapoport et al. Reporting of child maltreatment during the SARS-CoV-2 pandemic in New York City from March to May 2020. *Child Abuse Negl*. 2020 Sep 9;104719. doi: 10.1016/j.chiabu.2020.104719.
62. KONDA. KONDA İnteraktif. 19 Aralık 2020’de erişilmiştir. Erişim: <https://interaktif.konda.com.tr/tr/HayatTarzlari2018/#4thPage/2>
63. Kalaylıoğlu. Türkiye’de COVID-19 Etkilerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmeis. Birleşmiş Milletler Raporu. UN Women. 2020. Erişim: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/73989_rgaexecutivesummaryturkish.pdf
64. Madowitz & Boesch. The Shambolic Response to the Public Health and Economic Crisis Has Women on the Brink as the Job Recovery Stalls. *Center for American Progress*. October 22, 2020. Online: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/reports/2020/10/22/492179/shambolic-response-public-health-economic-crisis-women-brink-job-recovery-stalls/>
65. Jessen-Howard & Workman. Coronavirus Pandemic Could Lead to Permanent Loss of Nearly 4.5 Million Child Care Slots. *Center for American Progress*. April 24, 2020. Online: <https://www.americanprogress.org/issues/early-childhood/news/2020/04/24/483817/coronavirus-pandemic-lead-permanent-loss-nearly-4-5-million-child-care-slots/>
66. Psacharopoulos et al. The COVID-19 cost of school closures. April 29, 2020. *Brookings Education Plus Development*. Online: <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2020/04/29/the-covid-19-cost-of-school-closures/>
67. World Bank. Simulating the Potential Impacts of the COVID-19 School Closures on Schooling and Learning Outcomes: A set of Global Estimates. June 18, 2020. World Bank. Online: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/simulating-potential-impacts-of-covid-19-school-closures-learning-outcomes-a-set-of-global-estimates>
68. Hanushek & Woessmann. The Role of Education Quality for Economic Growth. *Policy Research Working Papers*. World Bank Group. 21 Jun 2013. doi: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-4122>
69. WHO – World Health Organisation. Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19. Annex to Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19. 14 Sept 2020. Online: <https://www.who.int/publications/i/item/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>
70. Cevik et al. Virology, transmission, and pathogenesis of SARS-CoV-2. *BMJ*. 2020 Oct 23;371:m3862. doi: 10.1136/bmj.m3862.
71. *Lancet Resp Med*. COVID-19 transmission-up in the air. *Lancet Respir Med*. 2020 Dec;8(12):1159. doi: 10.1016/S2213-2600(20)30514-2.
72. Köse. Eğitim İzleme Raporu 2020: Eğitim Ortamları. Eğitim Reformu Girişimi. 2020. Erişim: <https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2020-egitim-ortamlari/>
73. Cesuroğlu & Kölemen. Okulları neden ve nasıl açalım? *ArtıGerçek*. 6.10.2020. Erişim: <https://artigercek.com/yazarlar/aysuda-kolemen/okullari-neden-ve-nasil-acalim>
74. WHO – World Health Organisation. Coronavirus disease (COVID-19); Children and masks. 21 Aug 2020. Online: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-children-and-masks-related-to-covid-19>
75. WHO – World Health Organisation. Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public: when and how to use masks. 1 Dec 2020. Online: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/when-and-how-to-use-masks>
76. CDC - Center for Disease Control and Prevention. Considerations for Wearing Masks. Dec 18, 2020. Online: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/cloth-face-cover-guidance.html>
77. Mondelli et al. Low risk of SARS-CoV-2 transmission by fomites in real-life conditions. *Lancet*. 2020. [https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099\(20\)30678-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(20)30678-2/fulltext)
78. CDC - Center for Disease Control and Prevention. Ways COVID-19 Spreads. Oct 28, 2020. Online: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/how-covid-spreads.html>
79. *Washington Post*. When will children get a coronavirus vaccine? Dec 2, 2020. <https://www.washingtonpost.com/health/2020/12/02/kids-vaccine-delay/>

“Eğitim hayata hazırlık değildir. Eğitim hayatın ta kendisidir.”

John Dewey

Okulların açılmasının kamu sağlığı perspektifinden değerlendirilmesi gerekmektedir. COVID-19'un bulaşması ile ilgili art arda çıkan bilimsel araştırmalara baktığımızda çocukların biyolojileri nedeniyle bu hastalığı bulaştırma ihtimalinin düşük olduğu ve bu nedenle 12 yaş altı için okulların çok basit tedbirlerle güvenli olarak açılacağı görülmektedir. Türkiye gerçeklerine baktığımızda ise, çocukları eve kapatmanın hem çocuklar, hem de toplum için korkunç ve telafisi imkansız kayıplara yol açacağı ve bu risklerin zengin ülkelerden çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF gibi pek çok uluslararası sağlık ve çocuk kuruluşunun tavsiyeleri doğrultusunda okul öncesi ve ilkokuldan başlayarak, okullar derhal açılmalı, bir nesil yıllarca devam edecek bir salgına kurban edilmemelidir. Bu rapordaki amacımız bu konudaki bilimsel veri ve bilgileri paylaşmak ve bunları halk sağlığı açısından değerlendirmektir.

www.okullariacalim.org